

როცა მონაზვნობა ირყვნება

რეცენზია წიგნზე: Мария Кикоть. *Исповедь Бывшей Послушницы* (Полная Версия). М., Эксмо 2017, 288с.

[Русский Перевод ниже]

არ იქნება სწორი, თუკი მარია კიკოტის წიგნს იმ სახით, როგორადაც ის არის დაწერილი, ვინმე მონაზვნობის კრიტიკად აღიქვამს, რადგან ავტორი იმ მახინჯ მონასტრულ ცხოვრებას, რომლის გავლაც მას მოუწია, უმეტესწილად, ტრადიციული მონაზვნობის გულშემატკივრის პოზიციიდან აკრიტიკებს. მარიას გამოცდილება ერთგვარი გაფრთხილებაა მომავალში მონასტერში ცხოვრების მსურველთათვის.

მონაზვნობა ღრმად ქრისტიანული მოვლენაა, თუმცა მას ვერ მივიჩნევთ საერო ცხოვრების წესზე აღმატებულად თავისთავად და ყველა შემთხვევაში. მონაზვნობა დიდ საშიშროებასაც გულისხმობს, რადგან მაქსიმალურ სულიერ წონასწორობას ითხოვს, რომლის ოდნავმა დარღვევამაც შეიძლება ადამიანის შეუქცევადი სულიერი და ზნეობრივი დეგრადაცია გამოიწვიოს. ეს კი, როგორც წესი, მაშინ ხდება, როცა მონაზვნობის არსი მცდარად გაიგება შესაბამისი მგრძნობელობის არმქონე პირთაგან. ამგვარი მონაზვნობა აცდენილია ქრისტიანობას და ხშირად ანტიქრისტიანულ ხასიათს იძენს.

წიგნზე გამოხმაურებანი

2017 წელს გამოცემული მარია კიკოტის წიგნი ქრისტიანობის საფუძველმდებარე პრინციპების უგულვებელყოფაზე დაფუძნებულ მონაზვნობაზე მოგვითხრობს. ავტორის მითითებით, არც საკუთარი და არც წიგნის პერსონაჟთა სახელები არაა შეცვლილი და მასში აღწერილი ყველა მოვლენა სინამდვილეში მოხდა. წიგნი საკმაოდ რეზონანსული აღმოჩნდა არა მხოლოდ საეკლესიო წრეებში და არა მხოლოდ რუსეთში. მას ყოფილი სამონაზვნოებიც გამოეხმაურნენ, რომლებიც რუსეთის სხვადასხვა მონასტერში გარკვეული პერიოდით ცხოვრობდნენ. მათ დაადასტურეს მარიას სიმართლე, აღნიშნავდნენ რა, რომ ამგვარი შემთხვევა ტიპური უფროა, ვიდრე გამონაკლისი. მარიამ ეს ჩანაწერები ჯერ საკუთარ ბლოგზე¹ გამოაქვეყნა. ამ დროიდან ის მკითხველებისგან დღეში ასზე მეტ წერილს ღებულობს.

სამწუხაროდ, ნაცვლად პრობლემის აღიარებისა და სათანადო ზომების მიღებაზე ფიქრისა, სასულიერო პირთა და მორწმუნეთა უმრავლესობა იაფფასიანი დიდების მოპოვების მცდელობაზე ალაპარაკდა. მარიას აბრალებენ, რომ ამ წიგნის გამოცემით მას სახელის მოხვეჭა სურს, მაგრამ განა ამისთვის აუცილებელია რამდენიმე წლის მანძილზე არაადამიანური ცხოვრება? საკუთარი ჯანმრთელობის ფასად მონური შრომა, შიმშილი, უძილობა და ყოველდღიური დამცირების ატანა, ვგონებ, ძალიან

¹ მარია კიკოტის ბლოგის მისამართი: <http://visionfor.livejournal.com>

დიდი ფასია ასეთი წიგნის დაწერისთვის (მაგ., მარია ერთგან წერს: “ფიზიკური შრომისგან მუცელი დავიზიანე, რამაც სისხლდენა გამოიწვია”, იხ. წიგნი, გვ. 129). კრიტიკოსთა აზრით, მონასტერში არსებული პრობლემები ავტორს საჭაროდ არ უნდა გამოეტანა. მარიას მამათა მონასტრის წინამძღვარიც კი გამოეხმაურა, რომელმაც ის მონაზვნობის არსის - მორჩილების ვერგაგებაში დაადანაშაულა².

მოპასუხეთა რეაქციებს შორის ყველაზე გამოკვეთილი მართლმადიდებლურ ტელეარხ “ცარგრად“-ის გადაცემა იყო. კრიტიკის მთავარი ობიექტის, მალოიაროსლავეცში მდებარე დედათა მონასტრის წინამძღვრის, ილუმენია ნიკოლაია ილინას დაცვას წარსულში ამავე მონასტერში მის მიერ გამოზრდილი მონაზვნები შეეცადნენ, რომლებიც ამჟამად რუსეთის სხვა მონასტრების ხელმძღვანელები ანუ ილუმენიები არიან (ამის შესახებ გადაცემაშივეა აღნიშნული, კერძოდ, რომ მან “16 ილუმენია აღზარდა”³, მათ შორის, ამ გადაცემაში მგზნებარედ მოსაუბრე დედა ანასტასია მორდმილოვიჩი).

ცარგრადის ეთერით მონაზვნები აღტკინებით იცავდნენ დედა ნიკოლაიას, რომლის საარაკო გულმონყალება და სისათუთე ყველასთვის ცხადი უნდა ყოფილიყო, რადგან მას შეეძლო მორწმუნეთა გრძნობების შეურაცხყოფის გამო მარია კიკოტისთვის სასამართლოში ეჩივლა, მაგრამ დიდსულოვნად შეიკავა თავი⁴. როგორც წინამდებარე რეცენზიის ავტორს თავად მარია კიკოტმა აუწყა (კონტაქტზე გამოსვლისთვის მას მადლობას მოვახსენებ), სასამართლოში საქმის აღძვრა უფრო მეტ ნეგატიურ შედეგს სწორედ დედა ნიკოლაიას მონასტერს მოუტანდა, რადგან «დაიწყებდნენ ყოველივე იმის შემოწმებას ამ მონასტერში, რაზეც მე ვწერ და აღმოჩნდებოდა, რომ ყველაფერი სიმართლეა, იქნება ეს ბავშვთა სახლთან, წამლებთან, ვადაგასულ საკვებთან თუ სხვა დარღვევებთან დაკავშირებით. ამიტომაც ისინი მხოლოდ პუბლიკაციებით დაკმაყოფილდნენ, რომლებშიც გაიძახიან, რომ თავად ვარ დამნაშავე და ცილს ვწამებ მათ... გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ხსენებული მონასტრის მდგომარეობაზე მხოლოდ მე არ ვწერ. არსებობს ამავე მონასტრის ყოფილი სამონაზვნის, რეგინა შამსის ინტერვიუც⁵».

წიგნს სხვაგვარი გამოხმაურებებიც მოჰყვა, რომლებიც ამ პრობლემაზე უფრო ღრმა დაფიქრების საშუალებას იძლევა და არ ამოიწურება მხოლოდ მარიას დაცვით ან დედა ნიკოლაიას გაკიცხვით. ინტერნეტში ჩემს მიერ აღმოჩენილ ასეთ წერილებსა თუ

² Реплика архимандрита Георгия (Евдачёва), настоятеля Свято-Георгиевского Мещовского мужского монастыря на книгу Марии Кикоть «Исповедь бывшей послушницы» и на антицерковные отклики на неё в периодической печати и в Интернете, <http://sgmmm.ortox.ru/news/guid/1184769>

³ Образ от 21.02.2017: Духовник трех Патриархов, Кто организывает травлю "Женского Афона"? 21 Фев. 2017, https://www.youtube.com/watch?v=oQK_sNvz-gQ&feature=youtu.be (ფრაზა იხ. 10:40 წთ-ზე)

⁴ ტელეარხი Царьград გადაცემა: Образ от 21.02.2017: Духовник трех Патриархов, Кто организывает травлю "Женского Афона"? 21 Фев. 2017, https://www.youtube.com/watch?v=oQK_sNvz-gQ&feature=youtu.be (ფრაზა 14:00 წთ-ზე).

⁵ «Монахинь Обвиняли в Лесбийских Наклонностях»: Послушницам Устроили Ад в Монастыре, 2 Февраль 2017, <http://www.mk.ru/social/2017/02/02/monakhin-obvinyali-v-lesbiyskikh-naklonnostyakh-poslushnicam-ustroili-ad-v-monastyre.html#loaded-13>

ჩანაწერებს შორის ორ მათგანს გამოვარჩევდი: პირველი ეკუთვნის მონაზონ კასია სენინის⁶, მეორე კი ილუმენ ნექტარი მოროზოვს⁷.

მარიამ ეს წიგნი ბრაზილიაში დაწერა (თუმცა ამჟამად, როგორც თავად მომახსენა, კვლავ რუსეთში ცხოვრობს). მარიას აზრით, შესაძლოა მას ამგვარი ტერიტორიული სიშორის გამო არ უგრძნია არანაირი ბენოლა. სამაგიეროდ, გამომცემლობა “ეკსმო“-ს მფლობელს მოსკოვის საპატრიარქოდან დაურეკეს და სთხოვეს “შეწყვიტათ წიგნის ტირაჟირება”. ამის შესახებ რუსმა მოდისიდენტო თეოლოგმა, ანდრეი კურაევმა აუწყა საზოგადოებას და მარიაც ადასტურებს⁸. როგორც ჩანს, გამომცემლობა იძულებული შეიქნა ეს მოთხოვნა გაითვალისწინებინა, რადგან წიგნის მეორე ტირაჟს ახლა სხვა გამომცემლობა გეგმავს.

მარია კიკოტის პიროვნება

რაც შეეხება თავად ავტორის პიროვნებას და მისი წიგნის შინაარსს: ქვემოთ ქართველ მკითხველს ამ მემუარებში გადმოცემულ ძირითად იდეებსა და დაკვირვებებს შევთავაზებ, რათა მეტ-ნაკლებად სრული წარმოდგენა შეექმნას იმ ვითარებაზე, რომელსაც ავტორი ხსენებულ მონასტერში გადააწყდა (როგორც მარია წერს, ამ მონასტერში აღზრდილმა მონაზვნებმა სხვა მონასტრები დააფუძნეს, რომლებშიც მმართველობის იგივე სტილია დამკვიდრებული და რომ ფაქტიურად ამ მონასტრებს თავად დედა ნიკოლაია ილინა განაგებს).

მარია კიკოტი მოსკოვში მცხოვრები ერთი ჩვეულებრივი გოგო იყო სამედიცინო განათლებით, თუმცა პროფესიით არ მუშაობდა. მას საკუთარი ფოტოსტუდია გაეხსნა და ეს საქმიანობა მას კმაყოფილების გარდა, საკმაოდ ნორმალურ შემოსავალსაც აძლევდა. გარდა სხვადასხვა შემოქმედებით პროექტებზე მუშაობისა, ის ბევრს მოგზაურობდა სხვადასხვა ქვეყანაში.

ბევრს ვახსენე, რომ მარია ერთი ჩვეულებრივი გოგო იყო, მაგრამ მგონი მისი ამგვარი შეფასება მთლად სწორი არ უნდა იყოს. წიგნში ის ერთ ადგილას შემდეგს წერს: “პრობლემა ის იყო, რომ ბავშვობიდან ძალიან ბევრს ვკითხულობდი” (გვ. 98). მაგრამ მხოლოდ წიგნების კითხვის სიყვარული არ გამოარჩევდა მას სხვა ჩვეულებრივი გოგონებისგან. რატომღაც მას ყოველთვის აინტერესებდა ცხოვრების საზრისი და მარადიულ კითხვებზე პასუხების ძებნას ყველგან ცდილობდა. ამ მიზნით რეგულარულად კითხულობდა რელიგიურ და ფილოსოფიურ ლიტერატურას. რამდენიმეჯერ ინდოეთშიც იმოგზაურა. ასევე ცხოვრობდა შაოლინის ბუდისტურ

⁶ Монахиня Кассия Сенина о книге "Исповедь бывшей послушницы", 20 Дек. 2016, <http://visionfor.livejournal.com/15233.html> (თავდაპირველად ეს ტექსტი ფეისბუქ გვერდზე გამოქვეყნდა. იხ. Kassia Senina-ის პროფილი: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1729595904035461&id=100009552034800).

⁷ Игумен Нектарий (Морозов). «Эта книга – не повод для оправданий, есть вещи куда важнее», 20 Окт. 2016, <http://www.pravmir.ru/eta-kniga-ne-povod-dlya-opravedaniy-est-veshhi-kuda-vazhney/>

⁸ Андрей Кураев. Патриархия подтвердила достоверность рассказов Марии Кикоть, <http://diak-kuraev.livejournal.com/1542852.html>

მონასტერში, სადაც ოთხივე საფეხური გაიარა და ოსტატის მოწაფე გახდა. სხვადასხვა აღმოსავლური სულიერი ვარჯიშებით სამი-ოთხი წელი იყო გატაცებული და ეს მის ყოველდღიურ ცხოვრებასაც დაემჩნა. მაგ., შეეძლო რამდენიმე საათის მანძილზე მედიტირება... თუმცა, საბოლოოდ, ეს ყოველივე არ აღმოჩნდა მისთვის “დამაჯერებელი”. როგორც თავად წერს, აღმოსავლურ რელიგიებში მარადიული კითხვებისგან თავის არიდების მცდელობას უფრო ხედავდა, ვიდრე პასუხებს. მისთვის მიმზიდველი არც «ნირვანას» განსაზღვრება აღმოჩნდა, რომელიც ფაქტიურად არარსებობას გულისხმობდა (გვ. 99).

ერთხელაც მარია წმინდა იოანე სინელის მიერ მეშვიდე საუკუნეში დაწერილ წიგნს გადაწყდებდა, რომელსაც “კიბე” ეწოდება და რომელიც მისი დაწერის დროიდან ბერმონაზვნობის სახელმძღვანელოდ ითვლება. ამ წიგნში მან აღმოაჩინა, რომ მონაზვნური ცხოვრების წესი სულის ხსნისკენ მიმავალ საუკეთესო გზად ისახებოდა. მსგავსი სახის ტექსტების გაცნობის კვალობაზე მარიასთვის სულ უფრო ძლიერდებოდა ინტერესი ქრისტიანული მონაზვნობის ინსტიტუტისადმი. მას მონასტერში ცხოვრების სურვილი უჩნდება. მაგრამ მაინც ბოლომდე არ იყო დარწმუნებული ამგვარ მოწოდებაში გამხდარიყო მონაზონი.

მონასტრების კარიბჭეების მიღმა

ერთხელაც მეგობარი მას ბერი ნაუმის მონახულებას შესთავაზებს, რომელიც მაშინ მრავალ მორწმუნეს წინასწარმეტყველად მიაჩნდა. ორივეს თავისი კითხვა ჰქონდა ბერთან: მარიას მონაზვნობის, მის მეგობარს კი მომავალი საქმროს შესახებ. ხანგრძლივი მგზავრობის შემდეგ დანიშნულების ადგილას მიაღწიეს. ბერმა მარიას სურვილი მოუწონა და ციმბირისკენ დაარსებულ დედათა მონასტერში წასვლა ურჩია. მარიაც ე.წ. სტარეცის “კურთხევით” აღფრთოვანებული ამ მონასტრისკენ მიემგზავრება. მაგრამ იქ მცირე ხნის ცხოვრების შემდეგ მისი “სულიერ-რომანტიკული” განწყობა იმედგაცრუებით იცვლება, რადგან ამ მონასტერში არსებულ რეალურ ვითარებასა და მონაზვნური ცხოვრების შესახებ მისეულ წარმოდგენებს შორის სრული შეუსაბამობა დაინახა. მაგ., მონაზვნებსა და სამონაზვნეებს შორის მრავალი ღრტვინავდა და აცხადებდა, რომ იძულებულნი იყვნენ მონასტერში წამოსულიყვნენ, რადგან ერში ცხოვრება ვერ მოიწყეს. ზოგი მათგანი მამა ნაუმის “კურთხევის” მსხვერპლადაც მიიჩნევდა თავს. ასევე აღმოჩნდა, რომ ამ მონასტრის მკვიდრთ უფლება არ ჰქონდათ ახალი პირადობის მოწმობების აღებისა, რადგან მათ ამას მამა ნაუმი უკრძალავდა რელიგიური მოსაზრებებით. ასევე გამოირკვა, რომ მონაზვნები ღრმად იყვნენ დარწმუნებულნი სამყაროს მოახლოებულ აღსრულებაში (კერძოდ, ორ წელიწადში), რადგან სწორედ ამგვარი იყო მამა ნაუმის წინასწარმეტყველება (გვ. 123). მარია მალე ხვდება, რომ ეს რაღაც სექტანტურ თემი უფრო იყო, ვიდრე ჯანსაღი ქრისტიანული იდეალებისა და ღირებულებების მქონე მონასტერი.

აქ ორი წლის ცხოვრების შემდეგ, მარიას მამა გარდაეცვლება, მაგრამ ბერი ნაუმი მას მონასტრიდან გასვლის ნებას არ აძლევს. გარკვეული ხნის შემდეგ მარია ავადდება. გრძნობს ძლიერ სისუსტეს, თავბრუსხვევას... ბოლოს ანემიაც აღმოაჩნდა. როცა იმ დონემდე დასუსტდა, რომ ლოგინიდან დამოუკიდებლად ვეღარ დგებოდა, მას სახლში

დაბრუნების ნება დართეს, სადაც ის რამდენიმე თვის მანძილზე ცდილობს გამოჯანმრთელებას.

სახლში ყოფნისას მარია ხშირად დადის ოპტინის უდაბნოში, მოძღვარ ათანასესთან, რომელიც თავის დროზე მარიას მამამისმა გააცნო. მამის თხოვნის შესაბამისად, ბერი ათანასე პირობას დებს, რომ «რელიგიაში გადავარდნილ» ახალგაზრდა გოგოს საერო ცხოვრებას დაუბრუნებს და მონაზვნობის სურვილს გაუწელებს, თუმცა ამ პირობას არ ასრულებს. ამის ნაცვლად, მან მარიას მალოიაროსლავეცის მონასტერში დასახლებას ურჩევს (როგორც მოგვიანებით აღმოჩნდება, მამა ათანასე სხვა რამდენიმე მოძღვართან ერთად დედა ნიკოლაიასთან დაახლოებული პირები იყვნენ და მისი მონასტრის სამონაზვნეებით «მომარაგებას» ცდილობდნენ).

ასე აღმოჩნდა მარია მალოიაროსლავეცში მდებარე წმინდა ნიკოლოზის ჩიორნოოსტროვსკის მონასტერში, სადაც მას ჩამოართვეს პასპორტი, ფული და მობილური ტელეფონი. მარია წერს, “უცნაური ტრადიციაა, მაგრამ ასე იქცევიან ჩვენს ყველა მონასტერში” (გვ. 39). მარიამ მორიგი შოკი მიიღო, როცა აღმოაჩინა, რომ აქ მონაზვნები, სულიერი ცხოვრების გარდა, ყველაფრით იყვნენ დაკავებულნი. მაგ., ისინი უფასო მუშებს უფრო ჰგავდნენ, ვიდრე სულიერ მოსაგრეებს: მათ დილის შვიდი საათიდან ღამის თორმეტ საათამდეც კი უწევდათ მუშაობა და “ლოცვითი წესიც კი ჩანაცვლებული ჰქონდათ მორჩილებით (ანუ სამუშაოთი)” (გვ. 22). ფიზიკური შრომა კი გულისხმობდა ბოსელში ძროხის წველას, ბალახის თიბვას, ნეხვის მოყრას მიწაზე მისი განოციერებისთვის და ა.შ. მარია, წერს, რომ ამგვარი უნორმო ფიზიკური დატვირთვით ადამიანს, როგორც წესი, “გონება ამღვრეული” აქვს (გვ. 54). ალბათ, ამიტომაც ითვლებოდა ამ მონასტერში “ნებისმიერი გონებრივი აქტივობა, იესოს ლოცვის წარმოთქმის გარდა, მიუღებლად და ცოდვადაც კი” (გვ. 71). მარია ასევე წერს ყოველ დილით, 5:30-ზე დაწყებულ ღვთისმსახურებაზე, რომლის მანძილზეც “თითქმის ყველას ეძინა” (გვ. 53).

წიგნში აღწერილია მონასტერში დედა ნიკოლაიას მიერ დამკვიდრებული ე.წ. “მეცადინეობის” პრაქტიკა, რომელიც ერთგვარ სულიერ წვრთნად მიჩნეოდა და რომელსაც მარია გარჩევას (разборка) უწოდებს. ამ დროს ერთ რომელიმე მონაზვნს გამოყოფდნენ ხოლმე ჯგუფური მორალური წნეხისთვის. მას რომელიღაც ცოდვაში ადანაშაულებდნენ და თუკი ეს უკანასკნელი თავის გამართლებას ეცდებოდა, ეს ავტომატურად სასჯელის დამძიმებას ნიშნავდა, რადგან ეს დედა ნიკოლაიას წინაშე გამოვლენილ კადნიერებად ფასდებოდა, რაც მას “უფრო მეტად ანრისხებდა” (გვ. 32). ამგვარი პრაქტიკით გაოცებული მარია გაოცებული წერს, რომ წმინდა მამების რჩევების მიხედვით, თუკი ვინმე ამგვარ მხილებას მიმართავს, ეს აუცილებლად სიყვარულით უნდა გააკეთოს. დედა ნიკოლაია კი დამნაშავე მონაზვნს “დასცინოდა და აბუჩად იგდებდა” (გვ. 33). წმინდა მოღვაწენი კი არასდროს აყენებდნენ შეურაცხყოფას რომელიმე კონკრეტულ ადამიანს, რადგან სხვათა “დამდაბლებას” ამ გზით არასდროს ცდილობდნენ. ისინი მხოლოდ პირადი ცხოვრებით იძლეოდნენ “მორჩილების მაგალითს” (გვ. 34). “დედაო არასდროს ცდილობდა გამოერკვია ვინაა მართალი და ვინ დამნაშავე. დამნაშავე იყო ის, ვისაც თავად თვლიდა ამგვარად” (გვ. 63).

მარია ამ მონასტერში სხვა უცნაურობასაც ამჩნევს: “მონაზვნებს ეშინოდათ ერთმანეთთან საუბრისა, რადგან შესაძლებელი იყო ისინი დედაოსთან დაესმინათ” (გვ. 45). მათ “საუბარი მხოლოდ დედა ნიკოლაიასთან შეეძლოთ. ერთმანეთში ნებისმიერი ურთიერთობა მონაზვნებს მრუშობად ეთვლებოდათ, მართალია ე.წ. სულიერ მრუშობად, მაგრამ მაინც მრუშობად” (გვ. 52). ეს წესი ილუმენია ნიკოლაიას მას შემდეგ დაუდგენია, რაც 15 სამონაზვნე ერთდროულად გაეცა მონასტრიდან. ამიტომაც გადანწყვიტა მან მონასტრის ყველა მკვიდრისთვის ერთმანეთთან საუბარი აეკრძალა, რადგან ყოველ ასეთ ურთიერთობაში შეთქმულების მომზადების მცდელობას ხედავდა. ეს ძალიან ჰგავდა “დაყავი და იბატონეს” პრინციპის რუსულ ვარიანტს. ამგვარ შიშზე დაფუძნებული სისტემის ტყვე კი, პირველ რიგში, თავად დედა ნიკოლაია იყო, რადგან ის რეგულარულად იღებდა სერიოზულ მედიკამენტებს. ზოგადად, მონასტერში “ტრანკვილიზატორები, ანტიდეპრესანტები და იმგვარი წამლებიც კი, რომლითაც პარანოიასა და შიზოფრენიას მკურნალობენ, არ მიიჩნეოდა რამე განსაკუთრებულად” (გვ. 76).

მონაზვნები აღსარების მისაღებად მონასტერში ხანგამოშვებით მოსულ (მამაკაც) სასულიერო პირებსაც კი არ ენდობოდნენ, რადგან ყველამ იცოდა, რომ მათი ნებისმიერი სიტყვა დედა ნიკოლაიას აუცილებლად ეცოდინებოდა (გვ. 55). მონასტრის წინამძღვარს შეეძლო ნებისმიერი მონაზონი თავის “ჯაშუად” ექცია, რომელიც მას ყველაფერს მოახსენებდა: რას აკეთებდნენ, რაზე საუბრობდნენ და ფიქრობდნენ მონასტრის მკვიდრნი. ასეთებს, ბუნებრივია, გარკვეული პრივილეგიებიც ჰქონდათ. ამიტომ, წინამძღვრის “კეთილგანწყობის მოპოვებას მონაზვნები პირფერობით, ქლესაობით, მახეზრობით... ცდილობდნენ. სწორედ ეს თვისებები განსაზღვრავდა მონასტრის მკვიდრის ‘ერთგულებასა’ და ‘სანდობას’” (გვ. 77). დედა ნიკოლაია არც იმას ერიდებოდა, რომ მონასტრის მკვიდრთ ერთმანეთი შესძლებოდათ. მაგ., როცა ის ვინმეს სჯიდა სხვა მონაზვნის დასმენის საფუძველზე, მას “ყოველთვის ეუბნებოდა იმ მონაზვნის სახელს, რომელმაც დაასმინა” (გვ. 225).

დედა ნიკოლაიამ შეძლო იმგვარი სისტემის დამყარება, რომელშიც ყველა ყველას აკონტროლებდა. ერთადერთი უკონტროლო პირი კი თავად უნდა ყოფილიყო. მან მონასტერში ე.წ. «აზრთა განდობის» წესი დაამკვიდრა, რაც იმას გულისხმობდა, რომ მონასტრის ყველა მკვიდრს მისთვის წერილობითად უნდა გაეზღო მათი ყველა ფიქრი. ამგვარი წერილობითი აღსარებანი კი არა მხოლოდ მათ შინაგან ანუ სულიერ განვითარებას, არამედ ყოველდღიურ ყოფით წვრილმანებსაც უნდა შეხებოდა. ასეთი წერილების წერა ყველასთვის სავალდებულო იყო (გვ. 179).

გარედან ისე ჩანდა, რომ წინამძღვარს “ხელში ეჭირა” მონაზონთა მთელი კრებული, საათივით ჰქონდა რა აწყობილი მონასტრის ცხოვრება, მაგრამ მარია აქ თავის შემდეგ დაკვირვებას გვთავაზობს: “დამრჩა შთაბეჭდილება, რომ მას (დედა ნიკოლაიას) თავად ეშინოდა საკუთარი მონაზვნების. ამაზე მიაწინებდა მისი განუწყვეტელი პარანოია შეთქმულებასთან დაკავშირებით, რომელსაც თითქოს მის წინააღმდეგ ამზადებდნენ. ასევე ისიც, თუ როგორ ცდილობდა იგი ჩვენს დაშინებასა და დათრგუნვას თავის ე.წ. მეცადინეობებზე. მას ყველა მონაზონში შეჰქონდა რაღაც ეჭვი, თავის ყველაზე ერთგულ მონაზვნებშიც კი” (გვ. 176).

მარია მონასტრის წინამძღვრის სხვა ეგოცენტრულ გამოვლინებებზეც საუბრობს. კერძოდ, ე.წ. “დედაოს დღესასწაულებზე”, რომლებიც თავისი ბრწყინვალეობით ყველა საეკლესიო დღესასწაულს აღემატებოდა. ამგვარი დღეობები კი არ იყო ცოტა: მაგ., ასეთი იყო მისი დაბადების დღე, მონაზვნის აღკვეცის დღე, ილუმენის ხარისხში აყვანის დღე, წელიწადში სამი ანგელოზის დღე (წმინდა ნიკოლოზთან დაკავშირებული დღეებიც მის დღესასწაულებად ითვლებოდა) და სხვა” (გვ. 40). ამას ემატებოდა მონასტერში საზღვარგარეთ მოგზაურობიდან დაბრუნებანი. დაბრუნების ეს პროცესი რაღაც განსაკუთრებულ მოვლენად მიიჩნეოდა: აუცილებელი იყო მონასტრის ყველა მკვიდრი მთავარ კარიბჭესთან მომღიმარი სახეებით დახვედროდა მას, რის შემდეგაც პომპეზური პურობანი იმართებოდა.

მარია განდიდების მანიით შეპყრობილი მონასტრის წინამძღვრის სხვა თვისებაზეც მოგვითხრობს: “ხშირად საეკლესიო დღესასწაულებზე მონაზვნებს დედა ნიკოლაიას ფოტოებს გვირიგებდნენ, თუმცა გაუგებარი იყო რატომ, მას ხომ ყოველ დღე ვხედავდით. ზოგი მონაზონი მის ფოტოს თავისი ხატების კუთხეშიც კიდებდა, სადაც ისინი ლოცულობდნენ” (გვ. 49). უფრო მეტიც, მონაზვნები დედა ნიკოლაიას მიერ შედგენილი ლოცვის ტექსტებითაც ლოცულობდნენ. ამგვარი სულიერი მდგომარეობის კრიტიკისას მარია წმინდა თეოფანე დაყუდებულის სიტყვებს იმონმებს: “საჭიროა სულიერი ხელმძღვანელი, იონე ნათლისმცემლის მსგავსად, გვერდზე გადგეს, საკუთარ თავს არარაობად მიიჩნევდეს და მოხარული იყოს მოწაფეთა წინაშე საკუთარი დაკნინებისა. სწორედ ეს ყოველი მოწმობს სულიერ განვითარებაზე” (გვ. 51). ამიტომაც, მარიასთვის სულაც არ იყო გასაკვირი, თუ რატომ კრძალავდა დედა ნიკოლაია თავის მონასტერში წმინდა თეოფანეს მსგავს ცნობილი და აღიარებული მოღვაწეების ნაწერების კითხვას. ამის ნაცვლად, ის “უპირატესობას თანამედროვე ათონელი მამების ბროშურებს ანიჭებდა, რომლებშიც ამგვარ ნატიფ რჩევებს ვერ შეხვდებით” (გვ. 51).

მონასტრის ცხოვრებაში ფრიად მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა ე.წ. ობოლ ბავშვთა თავშესაფარი. სინამდვილეში აქ მცხოვრები ბავშვების უმეტესობა სულაც არ იყო ობოლი. მათ უმრავლესობას დედები ჰყავდა, რომლებსაც წარუმატებელი ქორწინების ან დაქვრივების შემდეგ, დედა ნიკოლაიას მეგობარი მოძღვრები სწორედ მას უგზავნიდნენ. მღვდლები ასეთ დედებს არწმუნებდნენ, რომ მათთვის და მათი შვილებისთვის უკეთესი იქნებოდა სწორედ მონასტრულ გარემოში ეცხოვრათ. მონასტრის წინამძღვარი ამგვარი დედებითა და ბავშვებით ეფექტურად მანიპულირებდა. გარდა ამ იძულებითი და უზნეო “რეკრუტირებისა”, კიდევ ერთი დანაშაული ის იყო, რომ ბავშვებიც, რამდენადაც ეს შესაძლებელი იყო, მონასტრულ ტიპიკონს (წეს-განგებას) უნდა დამორჩილებოდნენ, რაც მონაზვნებთან ერთად სისხამ დილით ადგომას, ღვთისმსახურებაზე დასწრებას და სხვა მსგავს აქტივობებს ითვალისწინებდა: “ამას დამატებული, მათ უნდა ესწავლათ კიდევ” (გვ. 88).

დედა ნიკოლაიას მონასტერში ბავშვთა სახლის დაარსება თანხების მოსაზიდად სჭირდებოდა. ის თავად ამბობდა, რომ მისი მონასტერი ამ ბავშვთა სახლის წყალობით არსებობდა, რადგან სწორედ მის გამო ურიცხავდნენ მონასტერს სპონსორები შესანიშნავი სახით დიდძალ ფულს. მარია შენიშნავს: “ნუთუ შეუძლებელი იყო ამ თანხიდან რაღაც ნაწილის გამოყოფა, რომლითაც ბავშვებისთვის შესაბამისი განათლების მქონე აღმზრდელებს დაიქირავებდნენ, როგორც ეს მიღებულია მსგავს

დანესებულებებში? რატომ უნდა ყოფილიყვნენ ამით დაკავებულნი ამ საქმისთვის სრულიად შეუსაბამო ადამიანები - მონაზვნები, რომლებიც მონასტერში ბავშვების აღზრდისთვის არ მიდიან?” (გვ. 90).

ბევრი რომ არ გავაგრძელოთ, საბოლოოდ, მარია “ამ დაწყველილი” მონასტრისგან თავის დაღწევას დიდი ძალისხმევით ახერხებს. ის დროებით ოპტინის უდაბნოში მიემგზავრება მამა ათანასესთან. მარია შეეცადა მისთვის აეხსნა წამოსვლის მიზეზები, თუ როგორი გაუსაძლისი მდგომარეობა იყო მალაიაროსლავეცის მონასტერში. მამა ათანასე ცდილობს მარიას შეაგონოს, რომ ილუმენიას ასეთი მმართველობის სტილი მისივე სასარგებლოდ იყო, რომ მას თავი უნდა დაემდაბლებინა და ყველაფერში საკუთარი თავი დაედანაშაულებინა და ა.შ. (გვ. 267). მამა ათანასე იქვე დედა ნიკოლაიას დანაბარებსაც გადასცემს მარიას, რომ თუ მას არ სურს იმავე მონასტერში დაბრუნება, შეუძლია კიროვის ოლქში მდებარე ერთ მონასტერში გააგრძელოს ცხოვრება. მარიას გაეცინება ამგვარ შემოთავაზებაზე, რადგან კარგად იცოდა, რომ ეს მონასტერი დედა ნიკოლაიას მონასტრის ერთ-ერთი “ასლი” იყო და ფაქტობრივად მის მიერვე იმართებოდა (გვ. 260). ამ საუბრის შემდეგ მარია ხვდება, რომ მამა ათანასეს ნაკლებად ადარდებდა კონკრეტული ადამიანის დახმარება და რომ მისთვის “გავლენიან ილუმენიასთან თანამშრომლობა უფრო მომგებიანი იყო” (გვ. 268). წიგნში სხვა ადგილას ავტორი წერს, რომ არც ეპარქიის მმართველი ეპისკოპოსი ცდილობდა მალაიაროსლავეცის მონასტრის შიდა საქმეებში ჩარევას, რადგან, როგორც ჩანდა, მთავარი მისთვის ეპარქიაში ასეთი აყვავებული და მზარდი მონასტრის არსებობა იყო (გვ. 180).

მარია სახლში 2016 წლის 8 იანვარს დაბრუნდა.

დასკვნის მაგიერ

აბსოლუტური მორჩილების რელიგიური პრაქტიკა გაუმართლებელია არა მხოლოდ ჩვენი ეპოქისთვის, არამედ წარსულშიც მას მხოლოდ გამონაკლისური ხასიათი ჰქონდა. მთლიანი სამონასტრო წესდებათა დაფუძნება ამგვარი მორჩილების ცალკეულ შემთხვევებზე ძველ დროშიც მიუღებლად მიიჩნეოდა, რადგან აბსოლუტური მორჩილება ყველა ქრისტიანისთვის თანაბრად სავალდებულო ვერ იქნება. თუკი დღეს რომელიმე სასულიერო პირი სწორედ ამ გამონაკლისური შემთხვევების საფუძველზე ითხოვს აბსოლუტურ (=ბრმა) მორჩილებას, შეიძლება პირდაპირ ითქვას, რომ მისი მსახურება დანაშაულებრივია.

მართალია, მარიას აზრით, იოანე სინელის ასკეტური ტრაქტატი “კიბე” თანამედროვე მონასტრების მკვიდრთათვის რელევანტური არაა (გვ. 72), რადგან სწორედ აბსოლუტური მორჩილების საჭიროებაზე საუბრობს. ამის დასტურად, მას ამ წიგნიდან აბსოლუტური მორჩილების მაგალითი მოჰყავს (აკაკის შემთხვევა) და აღნიშნავს, რომ ბრმა მორჩილება სახარებისეულ პრინციპებს ეწინააღმდეგება, რომელიც აცხადებს, რომ თუ ბრმა ბრმას მიჰყვება, ორივე ორმოში ჩაცვივდება. მარია ასევე იმონუმებს მეთერთმეტე საუკუნეში მოღვაწე წმინდა სვიმეონ ახალი ღვთისმეტყველის სიტყვებს: “ნუ დაექვემდებარები გამოუცდელ და ვნებების მონა მასწავლებელს, რათა

სახარებისეული ცხოვრების ნაცვლად დემონურ ცხოვრებაში არ განისწავლო...” (გვ. 74-5). მაგრამ თავად მარიას მიერ დაწუნებული იოანე სინელიც ხომ ცალსახად წერს იმავე ნაშრომში, რომ საჭიროა “წინამძღვრის გამოცდა”, სანამ მას მორჩილად დავუდგებით, რათა “მკურნალის ნაცვლად სნეულთან არ მივიდეთ”?⁹ შესაძლებელია სხვა ციტატების მოყვანაც წმინდა მამების ნაშრომებიდან, რომელთაც იგივე შინაარსი აქვს.

სამწუხაროა, რომ მარიამ, ასეთი მძიმე გამოცდილების შემდეგ, ღვთისადმი რწმენა დაკარგა. როგორც ის ერთ ინტერვიუში¹⁰ აცხადებს, მას აღარ სჯერა ღმერთის, სამოთხისა თუ ჯოჯოხეთის არსებობისა, რადგან მათ ადამიანური ფანტაზიის ნაყოფად მიიჩნევს. შინაარსგამოცლილი და წამხდარი ბერმონაზვნობის ყველაზე დიდი ნეგატიური შედეგი, ალბათ, სწორედ ეს არის: იმ ღმერთისადმი რწმენა, რომელსაც არანაირი კავშირი არ შეიძლება ჰქონდეს არამდგრადი ფსიქიკის მქონე პირთა რელიგიურ ფსიქოზთან. სამწუხაროდ, მსგავსი კატასტროფებიდან უვნებლად თავის დაღწევის უნარი ყველას როდი აქვს. მაგრამ ნათელია, რომ მათ, რომელნიც ადამიანებს ღვთისკენ მიმავალი გზიდან აცდენენ, ქრისტეს სიტყვით, ურჩევნიათ კისერზე ლოდი დაიკიდონ და წყალში გადავარდნენ.

დედა სიდონიას შეფასება

მარია კიკოტის წიგნის კითხვისას და შემდეგ ამ რეცენზიის წერისას, სურვილი გამიჩნდა, ერთგვარი პარალელისთვის საქართველოს დედათა მონასტრების მდგომარეობაზე სანდო ინფორმაციის მიღებისა, რადგან ქართული და რუსული რელიგიურობა მაინც ერთიანი სივრცის ნაწილებად მოიაზრება და ეს არა მხოლოდ ბერმონაზვნობის მიმართულებით გამოიხატება. ამიტომ, ქართული მონასტრული ცხოვრების შეფასება დედა სიდონიას (ერში: ნატალია ყაჭიაშვილი) ვთხოვე. სქემმოწონი სიდონია ნამდვილად ვერ ჩაითვლება ამ სივრცის ე. წ. გარე შემფასებლად, რადგან რამდენიმე მონასტრის მკვიდრი იყო, როგორც საქართველოში, ისე მის ფარგლებს მიღმა. უფრო მეტიც, ორი მათგანი (აბასთუმნისა და სადგერის მონასტრები) მისი დაფუძნებელია.

გთავაზობთ მის კომენტარს: “ქართულ სამონასტრო ცხოვრებაზე წინამდებარე მოკლე შეფასების გამოთქმა, მარია კიკოტის წიგნზე თავისი რეცენზიისთვის, თეოლოგმა დავით თინიკაშვილმა მთხოვა, რომელსაც ჩემს მეგობრად მივიჩნევ. როგორც ჩანს, ამ საკითხზე მეტ-ნაკლებად ობიექტური მსჯელობის მოლოდინი მას სწორედ ჩემგან აქვს, რისთვისაც მადლობელი ვარ. რა შემძღვია ვთქვა? საქართველოში სამონასტრო ცხოვრებას ხანგრძლივი პაუზის შემდეგ დაუბრუნდნენ. მათ იქ სულიერად გამოცდილი მოძღვრები არ დახვედრიათ, რომლებიც საკუთარ გამოცდილებას გადასცემდნენ. პირველი ხანები (დაახლ. 1990-1996 წლები) სიწრფელითა და ენთუზიაზმით გამოირჩეოდა. იმ დროისთვის სასულიერო დასი საზოგადოებაში არ იყო პრივილეგირებული და, შესაბამისად, ვერვინ წარმოიდგენდა, რომ სასულიერო პირად

⁹ წმინდა იოანე სინელი. კლემაქსი ანუ კიბე. თავი 4, მუხლი 10. (ექვთიმე ათონელის თარგმანი). თანამედროვე ქართულ ენაზე ტექსტი გამართა ტ. ცომაიამ. თბ., 2008, გვ. 44.

¹⁰ Мария Кикоть: Мне искренне жаль игуменью Николаю - она тоже жертва системы, Февраль 2017, <http://ahilla.ru/mariya-kikot-mne-iskrenne-zhal-igumenyu-nikolayu-ona-tozhe-zhertva-sistemy/>

ხელდასხმა რაიმე მიწიერ კეთილდღეობასთან შეიძლებოდა ასოცირებულიყო. საქართველოში მონასტრების თანდათანობითმა გამრავლებამ ერი და ბერი მეტად დააკავშირა ერთმანეთს, რასაც ღირებულებების აღრევაც მოჰყვა! ამაოებამ მოიცვა შედარებით სულმოკლენი. მაგრამ ამავედროულად არიან გულწრფელი მაძიებლებიც, რომლებიც ამსოფლიურმა ცდუნებამ ვერ შეარყია. მათთვის ღირებულია წმინდა მამების სწავლება და ცხოვრების წესიც შესაბამისი აქვთ. სამწუხაროდ, წინამძღვრების უმრავლესობა ერთპიროვნულად მართავს მონასტრებს. მათ შორის მორჩილებისა და ე.წ. ნების მოკვეთის მცდარი აღქმა წარმოიშვა, რაც მონასტრის წევრთა არასწორ სულიერ განვითარებას იწვევს. ადამიანი, რომელ გზასაც არ უნდა ირჩევდეს, იქ მისი შინაგანი ზრდა მოიაზრება და როცა არ ვითარდება, ის სიხარულის განცდის უუნარობამდე მიდის. საქართველოს მონასტრების უმრავლესობაში პრაქტიკულად ნაკლებად აინტერესებთ ადამიანის სული, ქრისტეს მცნებები და სიყვარული (ამიტომ არ მიკვირს თუკი იგივე სიტუაციაა, რუსულ მონასტრებშიც, როგორც ამას მარია კიკოტი წერს). ხშირად წმინდა მამათა ნამდვილი სწავლება აღარ არის მონასტრის ცხოვრების ქვაკუთხედი. სამაგიეროდ, უხვადაა შური, განკითხვა, ჭორაობა, რაც ასე განაშორებს არჩეული გზის არსს. სასულიერო პირებში ასევე თვალშისაცემია ის, რომ უფრო მეტ იმედს ადამიანებზე ამყარებენ და არა ღმერთზე. საბედნიეროდ, მონაზონთა ნაწილი, აცნობიერებს რა ამგვარ სავალალო ვითარებას, ტრადიციული სამონასტრო ცხოვრების შესწავლასა და გაძლიერებას ცდილობს. მონასტერი არც საპყრობილეა და არც განცხრომის ადგილი. ეს არის ღმერთთან მიახლოვების ერთ-ერთი გზა!”

Когда извращается монашество

Рецензия на книгу: Мария Кикоть. *Исповедь Бывшей Послушницы* (Полная Версия). М., Эксмо 2017, 288с.

Будет неверно, если кто-то воспримет книгу Марии Кикоть – в том виде, как она написана – как критику монашества, ибо та уродливая монастырская жизнь, которую пришлось пройти автору, по большей части критикуется с позиции поборника традиционного монашества. Опыт Марии является своеобразным предупреждением тем, кто в будущем желает жить в монастыре.

Монашество явление глубоко христианское, хотя мы не можем сказать, что само по себе и во всех случаях оно превосходит жизнь мирскую. Монашество таит в себе и большую опасность, ибо требует максимального духовного равновесия, малейшее нарушение которого может вызвать необратимую внутреннюю деградацию. А это, как правило, происходит в случае ошибочного понимания самой сути монашества людьми, не обладающими достаточной чуткостью. Подобное монашество отходит от христианства и обретает антихристианский характер.

Отзывы о книге

Изданная в 2017 году книга Марии Кикоть рассказывает о монашестве, основанном на отвержении основополагающих принципов христианства. По указанию автора, ни ее собственное, ни имена персонажей книги не изменены и все описанные в ней события действительно произошли. Книга вызвала немалый резонанс не только в церковных кругах и не только в России. Откликнулись на нее и бывшие послушницы, в то или иное время проживавшие в разных монастырях России. Они подтвердили достоверность повествования, отметив, что подобные случаи скорее типичны, чем исключительны. Эти записки Мария сначала опубликовала в своем блоге¹¹. С того времени она ежедневно получает более ста отзывов.

К сожалению, вместо того, чтобы признать проблему и задуматься о принятии надлежащих мер, большая часть духовенства и верующих заговорила о попытке стяжания дешевой славы. Марию обвиняют в том, что издавая книгу, она желала прославиться. Но стоило ли это нескольких лет нечеловеческой жизни? Рабский труд, голод, бессонница в ущерб собственному здоровью и ежедневные унижения – разве не слишком дорогая цена за написание книги? (например, Мария рассказывает, как повредила живот тяжелой работой, что вызвало кровотечение, см., книгу стр. 129). По мнению критиков, Марии не следовало выносить на публику существующие в монастыре проблемы. А настоятель одной из мужских обителей обвинил Марию в непонимании самой сути монашества – послушания¹².

¹¹ Адрес блога Марии Кикоть: <http://visionfor.livejournal.com>

¹² Реплика архимандрита Георгия (Евдачёва), настоятеля Свято-Георгиевского Мещовского мужского монастыря на книгу Марии Кикоть «Исповедь бывшей послушницы» и на

Среди ответных реакций наиболее примечательной была передача православного телеканала «Царьград». Главный объект критики – настоятельницу малоярославецкого монастыря игуменью Николаю попытались защитить воспитанные ею в этой самой обители монахини, в данное время – настоятельницы, т. е. игуменьи других монастырей России (это отмечается в самой передаче, в частности, что она “воспитала шестнадцать игумений”¹³, среди которых и мать Анастасия (Мордмиллович), с воодушевлением вещающая с экрана).

В эфире «Царьграда» монахини с воодушевлением защищали мать Николаю, милосердие и чуткость которой должны быть всем очевидны, ибо она могла подать на Марию Кикоть в суд за оскорбление чувств верующих, однако великодушно воздержалась¹⁴. Как сообщила автору данной рецензии сама Мария Кикоть, (благодарю ее за то, что согласилась пообщаться), судебное разбирательство имело бы негативные последствия как раз для матери Николаи, так как начали бы проверять все то, о чем пишет Мария и обнаружили бы, что все это правда, то есть нарушения в связи с детским домом, просроченная еда и т.д. Поэтому они удовлетворились только публикациями, в которых говорят, что во всем виновата она сама и что все ее обвинения - клевета. Интересно то, что о таком положении в том же монастыре говорит и другая бывшая послушница, Регина Шамс¹⁵.

Были и другие отзывы, которое наводят на более глубокие размышления и не ограничиваются лишь защитой Марии или порицанием матери Николаи. Среди обнаруженных мною в интернете отзывов я бы выделил два: первый принадлежит монахине Кассии Сениной¹⁶, а второй – игумню Нектарию (Морозов)¹⁷.

Книга Марий написана в Бразилии (хотя сейчас, как поведала мне сама Мария, она снова живет в России). Мария считает, что возможно благодаря территориальной удаленности она не чувствовала никакого давления. А вот владельцу издательства «ЭКМО» позвонили из московской патриархии и попросили «прекратить

антицерковные отклики на неё в периодической печати и в Интернете,
<http://sgmmm.ortox.ru/news/guid/1184769>

¹³ Образ от 21.02.2017: Духовник трех Патриархов, Кто организывает травлю "Женского Афона"? 21 Фев. 2017, https://www.youtube.com/watch?v=oQK_sNvz-gQ&feature=youtu.be (цитата см. на 10:40 мин.)

¹⁴ Передача телеканала Царьград: Образ от 21.02.2017: Духовник трех Патриархов, Кто организывает травлю "Женского Афона"? 21 Фев. 2017, https://www.youtube.com/watch?v=oQK_sNvz-gQ&feature=youtu.be (цитата на 14:00 мин.).

¹⁵ «Монахинь Обвиняли в Лесбийских Наклонностях»: Послушницам Устроили Ад в Монастыре, 2 Февраль 2017, <http://www.mk.ru/social/2017/02/02/monakhin-obvinyali-v-lesbiyskikh-naklonnostyakh-poslushnicam-ustroili-ad-v-monastyre.html#loaded-13>

¹⁶ Монахиня Кассия Сенина о книге "Исповедь бывшей послушницы", 20 Дек. 2016, <http://visionfor.livejournal.com/15233.html> (Первоначально данный текст был опубликован на странице Кассии Сениной в сети facebook. см. профиль Kassia Senina: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1729595904035461&id=100009552034800).

¹⁷ Игумен Нектарий (Морозов). «Эта книга – не повод для оправданий, есть вещи куда важнее», 20 Окт. 2016, <http://www.pravmir.ru/eta-kniga-ne-povod-dlya-opravdaniy-est-veshhi-kuda-vazhney/>

тиражировать книгу». Об этом общественности поведал известный теолог Андрей Кураев. Эту информацию подтверждает и Мария¹⁸. Видимо, издательство было вынуждено принять во внимание это требование, потому что повторное издание в данное время планируется уже другим издательством.

Кто такая Мария Кикоть

Мария Кикоть была обычной московской девушкой с медицинским образованием, хотя работала не по профессии. Она открыла собственную фотостудию и это занятие кроме удовольствия приносило еще и вполне приличный доход. Работала над различными творческими проектами, путешествовала в разные страны.

Выше я отметил, что Мария была обычной девушкой, хотя, думаю, это не совсем верно. «Проблема была в том, что с детства я слишком много читала» (стр. 98), - пишет Мария в своей книге. Но не только любовь к чтению отличала ее от обычных девушек. Почему-то ее всегда интересовало, в чем же заключается смысл жизни, всюду искала ответы на вечные вопросы. С этой целью регулярно читала религиозную и философскую литературу. Несколько раз путешествовала в Индию. Жила в буддийском монастыре Шаолинь, где прошла все четыре ступени и стала учеником мастера. Четырехлетнее увлечение восточными духовными практиками отразилось на повседневной жизни Марии. К примеру, она могла медитировать несколько часов кряду... Хотя в итоге все это оказалось для нее «неубедительным». Как пишет сама Мария, в восточных религиях она увидела лишь попытки избежать вечных вопросов и не нашла ответов. Неприятным оказалось для нее и определение «нирваны», которое фактически подразумевает небытие (стр. 99).

Однажды Мария наткнулась на книгу, написанную в седьмом веке святым Иоанном Лествичником, которая называется «Лествица» и со времени написания считается руководством к монашеской жизни. Из этой книги она узнала о монашеском образе жизни, как о наилучшем пути, ведущим ко спасению души. По мере ознакомления с подобными текстами окреп интерес Марии к институту христианского монашества. Возникло желание отведать монастырской жизни, хотя полной уверенности в собственном монашеском призвании не было.

[Мы опускаем приведенный в оригинальной рецензии синопсис книги Марии Кикоть, предназначавшийся для грузинского читателя].

Заключение

Религиозная практика абсолютного послушания неприемлема не только для нашей эпохи, но и в прошлом носила характер исключительный. Основывать целые

¹⁸ Андрей Кураев. Патриархия подтвердила достоверность рассказов Марии Кикоть, <http://diak-kuraev.livejournal.com/1542852.html>

монастырские уставы лишь на отдельных случаях подобного послушания считалось недопустимым и в стародавние времена, ибо абсолютное послушание не может быть равно обязательным для всех. Если духовное лицо требует абсолютного (=слепого) послушания именно на основании подобных исключительных случаев, можно смело сказать, что служение его – преступно.

По мнению Марии «Лествица» – аскетический трактат Иоанна Лествичника для обитателей современных монастырей не является релевантным (стр. 72), ибо говорит именно о необходимости абсолютного послушания. В подтверждение она приводит из книги пример такого послушания (случай Акакия) и отмечает, что слепое послушание противоречит принципам Евангелия, которое утверждает, что если слепец следует за слепцом, оба упадут в яму. Мария так же приводит слова жившего в одиннадцатом веке святого Симеона Нового Богослова: “Не предай себя неискусному или страстному учителю, чтоб не научиться вместо евангельского жития – диавольскому житию...” (стр. 74-5). Но ведь порицаемый Марией Иоанн Лествичник пишет в том же трактате, что прежде, чем повиноваться духовному наставнику, следует “испытывать” его, “чтобы не попасть... вместо врача на больного” (Лествица 4:6)? Можно привести и другие цитаты из святоотеческих трудов, имеющих то же содержание.

Прискорбно, что такой тяжелый опыт стал для Марии причиной потери веры. В одном интервью¹⁹ она заявляет, что больше не верит ни в Бога, ни в существование ада и рая и считает их плодом человеческой фантазии. Наверно, это и есть самое негативное последствие лишённого смысла и извращённого монашества: потеря веры в Бога, которая не может иметь ничего общего с религиозным бредом лиц с неустойчивой психикой. К сожалению, не всякий способен выйти невредимым из подобной катастрофы. Одно ясно: тем, кто совращает людей с пути, ведущего к Господу, по слову Христа лучше бы повесить себе камень на шею и броситься в водную пучину.

Оценка матери Сидонии

Во время чтения книги Марии Кикоть и после, при написании рецензии, у меня появилось желание получить для сравнения достоверную информацию о положении женских монастырей в Грузии, ибо религиозность грузинская и религиозность русская мыслятся как части единого пространства и не только в отношении монашества. Поэтому я попросил мать Сидонию (в миру Наталия Качиашвили), дать оценку грузинской монастырской жизни. Схимонахиню Сидонию никак нельзя считать т. н. человеком извне, так как жила в нескольких обителях как в Грузии, так и за ее пределами и является основательницей двух женских монастырей – Абастуманского и Садгерского.

¹⁹ Мария Кикоть: Мне искренне жаль игуменью Николаю - она тоже жертва системы, Февраль 2017, <http://ahilla.ru/mariya-kikot-mne-iskrenne-zhal-igumenyu-nikolayu-ona-tozhe-zhertva-sistemy/>

Предлагаю вашему вниманию ее комментарий: “Дать краткую оценку грузинской монастырской жизни для рецензии к книге Марии Кикоть попросил меня теолог Давид Тиникашвили, которого я считаю своим другом. Видимо, более-менее объективных суждений по данному вопросу он ожидает именно от меня, за что я ему благодарна. Что я могу сказать? В Грузии к монастырской жизни вернулись после длительной паузы. Вновь прибывшие не встретили здесь духовно опытных наставников, готовых таким опытом поделиться. На первых порах (приблизительно 1990-1996 гг.) все были полны искренностью и энтузиазмом. В обществе того времени духовенство не было привилегированным, следовательно никто и представить не мог, что принятие священного сана может ассоциироваться с земным благополучием. Постепенное умножение монастырей в Грузии упрочило связи между мирскими и монашествующими, что привело к смешению ценностей. Сравнительно малодушных объяла суета. Но есть и искренние искатели, которых не поколебали искушения мира сего. Они дорожат учением святых отцов и образ жизни у них соответствующий. К сожалению, большинство настоятелей единолично правят монастырями. У некоторых из них появилось ложное понимание послушания и т. н. пресечения воли, что влечет за собой неправильное духовное развитие членов монастыря. Любой путь, избранный человеком, подразумевает внутренний рост и если не происходит развития, он теряет способность испытывать чувство радости. В большинстве монастырей Грузии мало интересуются душой человеческой, заповедями христовыми и любовью. (Посему не удивлюсь, если и в российских мотастырях положение такое, как описывает Мария Кикоть). Часто происходит так, что истинное учение святых отцов не является краеугольным камнем монастырской жизни. Зато вдоволь зависти, порицания, сплетен, что так отдаляет от самой сути избранного пути. Среди духовенства бросается в глаза то, что надеются они больше на людей, нежели на бога. К счастью, некоторые монахини осознают все эти печальные обстоятельства и прилагают старания к изучению и укреплению монашеской жизни. Монастырь не каземат, и не злачное место. Это один из путей, приближающий к Богу!”

Давид Тиникашвили
Православный Богослов
Тбилиси, Грузия

Перевод с Грузинского Русудан Авалишвили
(Короткая версия рецензии была переведена по просьбе автора книги Марии Кикоть)

რეცენზია გამოქვეყნდა (რუსულენოვანი დამატების გარეშე) ჟურნალში: ახალი საუნჯე: ტექსტებისა და კონტექსტების ჟურნალი #8 (50) 2017, გვ. 45-50.